

ЦИФРОВА ПІДГОТОВКА НА РІВНІ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ СТОМАТОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Паламарчук Ю.В.,

аспірант кафедри медичної і біологічної фізики та інформатики НМУ імені
О.О. Богомольця

Стан цифрової підготовки здобувачів фахової передвищої освіти за спеціальністю «Стоматологія» галузі знань «Охорона здоров'я» в Україні є мало вивченим, та потребує дослідження. Підготовки кадрів фахової передвищої освіти присвячені праці О.П. Волосовця та С.В. Гордійчук [17]. Присвятили свої наукові дослідження актуальному питанню впровадження цифрових технологій в українську систему охорони здоров'я та медичну освіту Я.М. Авраменко, О. А. Борзих, А. В. Лавренко [19] та О.О. Лопаткіна [20]. В.Д. Парій, В. Г., Терентюк, Д.Г. Матукова-Ярига та ін. [13, 23, 24, 25, 28] висвітлювали проблеми цифровізації охорони здоров'я, необхідності застосування цифрових технологій в освітньому процесі та стану навчально-методичного забезпечення майбутніх фахівців галузі «Охорона здоров'я», зокрема й спеціальності 221 «Стоматологія». Над застосуванням цифрових технологій в освітньому процесі працювали Н.В. Стучинська [12, 21, 22], О.В. Зайцева [25], П.В. Микитенко та О.В. Галицький [27, 29].

Всесвітня організація охорони здоров'я наголошує щодо важливості адекватного кадрового забезпечення галузі охорони здоров'я і серед необхідних дій на рівні країн найголовнішими вбачає відповідність системи навчання та освіти потребам населення та зростаючим вимогам до якості медичних послуг [16]. Якісна медична освіта є критично важливою для забезпечення якісної та доступної медичної допомоги, що відповідає сучасним вимогам і тенденціям розвитку освіти, науки та медицини. Належна підготовка кваліфікованих фахівців дає можливість не лише надавати якісні послуги, а й ефективно реагувати на нові виклики та тенденції у сфері охорони здоров'я (зокрема мова може йти про цифровізацію та автоматизацію процесів, упровадження новітнього обладнання та інструментів). Водночас сьогодні існує низка системних проблем, зокрема: невідповідність освітніх програм сучасним вимогам і технологічним трендам, застарілі методики та формати навчання, дисбаланс між теоретичною та практичною підготовкою, нестача висококваліфікованих викладачів, менторів тощо. Ці недоліки призводять до випуску фахівців, які не мають повного набору необхідних компетентностей для ефективної роботи [8]. На сучасному етапі ми маємо готувати наших студентів до реального життя як активних громадян, патріотів, які мають бути готовими стати підготовленими фахівцями до лав медичної служби Збройних Сил України. Особливе значення має забезпечення особистісного розвитку здобувача освіти,

реалізація його права на отримання у коледжі чи училищі якісних освітніх послуг і набуття необхідних спеціальних та особистісних компетенцій [17].

Підготовка здобувачів фахової передвищої освіти за спеціальністю «Стоматологія» галузі знань «Охорона здоров'я» освітній ступінь «фаховий молодший бакалавр», кваліфікація – «Технік зубний» здійснюється відповідно до Закону України «Про освіту» від 05.09.2017 р. №2145, Закону України «Про фахову передвищу освіту» від 06.06.2019 р. №2745, Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2015р. № 1556, Постанови Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1341 «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій», Постанови Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 р. № 1187 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти» та згідно Наказу МОН України від 28.04.2023 р. № 1036 «Про затвердження стандарту фахової передвищої освіти зі спеціальності 221 Стоматологія освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр»». Як зазначено в Стандарті фахової передвищої освіти зі спеціальності 221 Стоматологія освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр» [6], нині відсутній професійний стандарт за напрямком, проте при підготовці здобувачів фахової передвищої освіти (фаховий молодший бакалавр) за спеціальністю «Стоматологія» кваліфікація – «Технік зубний» необхідно також керуватись Довідником кваліфікаційних характеристик професій працівників [7], згідно якого технік зубний в своїй діяльності повинен вести медичну документацію та постійно удосконалювати свій професійний рівень.

За даними сайту Вступ.ОСВІТА.UA [9] станом на 2024 рік (дані отримані з ЄДЕБО 02.12.2024) існувало 106 пропозицій для вступу на основі 9 класів та 101 пропозиція на основі 11 класів. 33 заклади медичної освіти здійснюють набір на основі 9 класів - базової середньої освіти (БЗСО) та 32 здійснюють набір на основі 11 класів – повної загальної середньої освіти (ПЗСО) за спеціальністю Стоматологія на ОКР Фаховий молодший бакалавр. Таким чином, 4 заклади пропонувало вступ на основі БЗСО, 29 на основі БЗСО та ПЗСО і 3 на основі ПЗСО. Аналізуючи наявні на сайтах закладів медичної освіти освітні програми на наявність цифрових дисциплін, можна стверджувати, що в здобувачів фахової передвищої освіти за спеціальністю «Стоматологія» галузі знань «Охорона здоров'я» освітній ступінь «фаховий молодший бакалавр», кваліфікація – «Технік зубний» цифрова підготовка є різною. Це обумовлено наступними факторами:

- завдяки автономії закладів медичної освіти існує різний розподіл кредитів ECTS на вивчення цифрових дисциплін;

- завдяки автономії закладів медичної освіти, в різних закладах освіти дисципліна може бути або основною або вибірковою;

- відсутня обов'язковість вивчення дисципліни, якщо вона включена до дисциплін вільного вибору студентів (формування індивідуальної освітньої траєкторії завдяки дисциплінам вільного вибору студентів, може виключати підготовка з цифрових дисциплін).

Крім того, щодо матеріалів розміщених на сайтах закладів освіти, маємо зазначити наступне:

- не на всіх сайтах закладів медичної освіти всі робочі програми та силабуси з дисциплін наявні в вільному доступі;
- часто перелік тем а відповідно і навчальних матеріалів з дисципліни є застарілим, та не відповідає Рамці цифрової компетентності працівника охорони здоров'я [11].

Як зазначається в «Звіті аналізу результатів опитування здобувачів освіти та науково-педагогічних працівників» [13], що було підготовлено авторським колективом кафедр менеджменту охорони здоров'я та медичної і біологічної фізики та інформатики НМУ ім. О.О. Богомольця за участю співробітників проекту USAID «Підтримка реформи охорони здоров'я», на різних рівнях фахової передвищої та вищої освіти здобувачі освіти та науково-педагогічні працівники стверджують, що зміст дисциплін не відповідає сучасним вимогам, та вважають за доцільне оновити їх.

На сайті Житомирського медичного інституту в розділі "Навчальні програми" представлено навчальні програми та силабуси з освітнього компонента "Основи медичної інформатики" для здобувачів фахової передвищої освіти спеціальності 221 "Стоматологія", розроблені в межах виконання грантової програми з розвитку цифрових компетентностей працівників охорони здоров'я та здобувачів медичної і фармацевтичної освіти Проекту USAID "Підтримка реформи охорони здоров'я". Загальна кількість годин, відведених на вивчення дисципліни «Основи медичної інформатики» становить 90, з них: аудиторних – 42 год. (лекції – 20 год., практичні, семінарські – 16 год. та лабораторні – 6 год.), самостійної роботи – 48 год.

Поруч з очікуваними результатами навчання в програмі вперше додано очікувані рівні опанування компонентів "Рамки цифрової компетентності працівника охорони здоров'я України" після навчання, згідно Рамки цифрової компетентності працівника охорони здоров'я [11].

Висновки.

Вцілому, в Україні 36 закладів медичної освіти здійснює підготовку здобувачів фахової передвищої освіти за спеціальністю «Стоматологія» галузі знань «Охорона здоров'я», освітній ступінь «фаховий молодший бакалавр». З них, 4 заклади пропонують вступ на основі БЗСО, 29 на основі БЗСО та ПЗСО і 3 лише на основі ПЗСО. Проведене дослідження виявило, що хоча питання цифрової компетентності в стоматології на рівні фахової передвищої освіти поступово набувають актуальності в зв'язку з оновленням чинного законодавства та кваліфікаційних вимог, існуючі навчальні програми та силабуси не в повній мірі відповідають сучасним вимогам щодо цифрової компетентності фахівців охорони здоров'я.

Для вирішення нагальних питань щодо цифрової підготовки на рівні фахової передвищої стоматологічної освіти необхідно вжити наступних заходів:

- підвищити рівень мотивації до опанування сучасних знань в здобувачів освіти;

- підвищити рівень цифровізації освіти у закладах медичної освіти;
- вказати на необхідність безперервного професійного розвитку викладачів з цифрових дисциплін;
- закладам, що мають досвід грантової активності, в межах яких було оновлено програми з дисциплін – ділитись напрацюваннями шляхом проведення освітніх заходів та доступності матеріалів на офіційному сайті закладу;
- популяризувати на рівні закладів медичної освіти заходи безперервного професійного розвитку з метою набуття нових знань як здобувачами так і викладачами;
- популяризувати неформальну стоматологічну освіту (за типом складових неформальної стоматологічної освіти в НМУ імені О.О. Богомольця [15]);
- здійснити аналіз змісту освітніх програм та силябусів; оновити їх згідно «Рамки цифрової компетентності працівника охорони здоров'я» та кваліфікаційних вимог до професії; розробити сучасні навчально-методичні комплекси.

Список літератури:

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 р. №2145 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. Закон України «Про фахову передвищу освіту» від 06.06.2019 р. №2745 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text>
3. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2015р. № 1556 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1341 «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text>
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 р. № 1187 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-%D0%BF#Text>
6. Наказ МОН України від 28.04.2023 р. № 1036 «Про затвердження стандарту фахової передвищої освіти зі спеціальності 221 Стоматологія освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр»» URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/Fakhova%20peredvyshcha%20osvita/Zatverdzeni.standarty/2023/08/24/221-Stomatolahiya-FPO-1036-24.08.2023.pdf>
7. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників. Випуск 78 Охорона здоров'я URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va117282-02#Text>
8. «Оцінювання освітнього середовища студентів-медиків і медичних сестер в Україні» URL: https://mededu.org.ua/wp-content/uploads/2021/05/%D0%B7%D0%B2%D1%96%D1%82-DREEM-for-web_new3.pdf
9. Вступ.ОСВІТА.UA URL: <https://vstup.osvita.ua/>
10. Закон України «Про національну програму інформатизації» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-20#Text>

11. Рамка цифрової компетентності працівника охорони здоров'я URL: <https://moz.gov.ua/uk/ramka-cifrovih-kompetentnostej-pracivnika-ohoroni-zdorov-ya>
12. Стучинська, Н. В., & Паламарчук, Ю. В. (2024). ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ СТОМАТОЛОГІВ. *Медицина та фармація: освітні дискурси*, (2), 43–48. <https://doi.org/10.32782/eddiscourses/2024-2-8>
13. Парій, В. Д., Терентюк, В. Г., Матуков-Ярига, Д. Г., Прус, Н. В., Кожем'якіна, Т. В., Чалий, К. О., ... & Соколовська, Д. (2024). Звіт аналізу результатів опитування здобувачів освіти та науково-педагогічних працівників.
14. Житомирський медичний інститут URL: https://zhim.org.ua/navch_prog_grant.php
15. Паламарчук, Ю. В. (2024). ДЕЯКІ РІШЕННЯ З РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ СТОМАТОЛОГІВ В НМУ ІМЕНІ ОО БОГОМОЛЬЦЯ. *Медицина та фармація: освітні дискурси*, (4), 130–135.
16. WHO global strategy on human resources for health: workforce 2030 URL: <https://www.who.int/publications/i/item/9789241511131>
17. Волосовець, О. П., Шатило, В. Й., Гордійчук, С. В., Волосовець, А. О., & Вербицький, І. В. (2024). Сестринська освіта та кадри в Україні: виклики часу.
18. Славінська Ю. С. Практична значущість цифрових технологій для інтелектуального розвитку майбутніх ліка-рів-стоматологів. Духовно-інтелектуальне виховання і навчання молоді в ХХІ столітті: міжнар. кол. монографія. Харків: ВННОТ, 2019. С. 439–443. <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/6701>
19. Авраменко Я. М., Борзих О. А., Лавренко А. В., та ін. Цифровізація медичної освіти, досвід, виклики сьогодення. Вісник проблем біології і медицини. 2024. Вип. 2 (173). С. 98–100.
20. Лопаткіна О. О. Вплив цифровізації медичних послуг в приватному секторі на модернізацію системи охоро-ни здоров'я. Електронне наукове видання «Публічне адміністрування та національна безпека». 2024. No 8. <https://doi.org/10.25313/2617-572X-2024-8-10187>
21. Стучинська, Н. В., & Храпійчук, Г. В. (2024). ОСВІТНІЙ ПОТЕНЦІАЛ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ПРИ ВИВЧЕННІ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН МАЙБУТНІМИ ФАХІВЦЯМИ ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я. *Медицина та фармація: освітні дискурси*, (4), 143–149. <https://doi.org/10.32782/eddiscourses/2024-4-22>
22. Стучинська, Н. В., & Матвієнко, М. М. (2023). Роль вибірко-вих дисциплін у формуванні цифрової компетентності майбутніх лікарів. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 88, 138–147.
23. Терентюк, В. Г., Кучеренко, І. І., & Матукова-Ярига, Д. Г. (2024). РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ РОЗВИТКУ ЦИФРОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ПРАЦІВНИКІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я, ЗДОБУВАЧІВ МЕДИЧНОЇ ТА

ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ОСВІТИ ТА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ТА ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я. *Медицина та фармація: освітні дискурси*, (3), 105–110. <https://doi.org/10.32782/eddiscourses/2024-3-15>

24. Парій, В. Д., Терентюк, В. Г., Матуков-Ярига, Д. Г., Прус, Н. В., Кожем'якіна, Т. В., Чалий, К. О., ... & Соколовська, Д. (2024). Концепція оновлення та створення навчальних програм з розвитку цифрових компетентностей та використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в охороні здоров'я, що викладаються на рівнях передвищої фахової, вищої та післядипломної освіти за спеціальностями медичного та фармацевтичного спрямування.

25. Парій, В. Д., Терентюк, В. Г., Матукова-Ярика, Д. Г., Прус, Н. В., Кожемякіна, Т. В., Чалий, К. О., ... & Кривенко, І. П. (2023). Аналіз наповнення робочих програм навчальних дисциплін з питань розвитку електронної охорони здоров'я та інформаційних технологій, що викладаються на рівнях фахової передвищої, вищої та післядипломної освіти за спеціальностями медичного спрямування.

26. Зайцева, О. В., Бондаренко, М. А., & Солодовніков, А. С. (2024). АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ ЦИФРОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ. *Редакційна колегія*, 100.

27. Микитенко, П. В., & Галицький, О. В. (2024). Теоретичне проектування змісту інформатичної підготовки майбутніх магістрів медицини.

28. Терентюк, В. Г., Матукова-Ярига, Д. Г., & Кучеренко, І. І. (2024). Цифрова освіта як невід'ємна складова цифрової трансформації охорони здоров'я.

29. Галицький О., Микитенко П., Кучеренко І. Використання Google календаря для організації навчальних занять. *Collection of scientific papers «SCIENTIA»*, May 12, 2023; Kraków, Poland, 130-133.